

ქეთევან სხადაძე*

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სრულად ავტომატიზირება და მისი თანამდევრი რისკი

ბოლო ათწლეულებია ტექნოლოგიურმა ინოვაციებმა მნიშვნელოვნად შეცვალა როგორც სახელმწიფოს ისე საზოგადოების ქცევა. შესაბამისად, ტექნოლოგიურმა განვითარებამ დიდი ზეგავლენა მოახდინა საჯარო მმართველობის საქმიანობის პროცესებზე, ვინაიდან ტექნოლოგიების განვითარება და მათი ინტეგრირება დიდწილად დაკავშირებულია ელექტრონული მმართველობის საჭიროებებთან¹. პროცესების გაციფრულება, ელექტრონულ ფორმებში გადასვლა და რიგ შემთხვევებში ავტომატიზირება აუცილებელიც კი გახდა. მნიშვნელოვანია, რომ გაციფრულების და ავტომატიზაციის პროცესი ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად იქნას განხილული, ვინაიდან, დიგიტალიზაცია იგივე ციფრული მმართველობა, მნიშვნელოვან წინაპირობას წარმოადგენს საჯარო მმართველობის პროცესის ავტომატიზაციისთვის².

სტატიაში გაანალიზებულია, რამდენად აკმაყოფილებს ავტომატიზირებულად მიღებული გადაწყვეტილება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მოთხოვნებს და რა გავლენას ახდენს სახელმწიფოს ავტომატიზირებული ქმედებები პროცედურებზე და მის ძირითად პრინციპებზე. სტატია ეხება ავტომატიზირებული წარმოების მნიშვნელობას და მის საფუძველზე ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ფორმებს, ელექტრონულ და ავტომატიზირებულ აქტების განმარტებებს და განსხვავებას მათ შორის. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოცემული სრულად ავტომატიზირებული აქტის სამართლებრივ პრობლემებს და გამონკვევებს საჯარო მმართველობის განხორციელების პროცესში, მის კონსტიტუციურ-სამართლებრივ საფუძველს.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო მმართველობა, ადმინისტრაციული ორგანო, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, ელექტრონული აქტი, ავტომატიზირებული აქტი, ხელოვნური ინტელექტი.

1. შესავალი

„ხელოვნური ინტელექტი“ როგორც ტერმინი, საჯარო მმართველობის სფეროში, ასოცირდება თანამედროვე ტექნოლოგიურ მიდგომებთან სხვადასხვა ქმედებების განხორციელებისას. ხელოვნური ინტელექტის განსაკუთრებული მნიშვნელობა მდგომარეობს იმაში, რომ პროცესები, რომლებიც ადრე ხორციელდებოდა ადამიანების მიერ, ახლა შეიძლება სრულად გადავიდეს ტექნიკურ სისტემებზე, სადაც ალგორითმების საფუძველზე ხდება გადაწყვეტილებების მიღება წინასწარ დადგენილი და შეთანხმებული ფორმულის მიხედვით³.

* ალტე უნივერსიტეტის პროფესორი, სამართლის სკოლის დეკანი.

¹ ელექტრონული მმართველობა, იგივე ციფრული მმართველობა დაკავშირებულია საჯარო მმართველობით სფეროში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების დანერგვასთან.

² Tskhadadze K., E-Government Implementation on the Example of Georgia, TalTech Journal of European Studies, 14(1), 2024, 254.

³ იურიდიულ ლიტერატურაში აღნიშნულ საკითხზე საუბარი ჯერ კიდევ 1950 წლებიდან იწყება: Ludwigs M., & Velling A., Vollautomatisierte Verwaltungsakte im deutschen Recht. In Digitalization as a challenge for justice and administration= La digitalizacion como reto para la justicia y la administracion= Digitalisierung als Herausforderung für Justiz und Verwaltung. Würzburg University Press, 2023, 37; გერმანიის

როგორც ცნობილია, ადმინისტრაციული ორგანო საჯარო მმართველობის სფეროში წარმოშობილი ურთიერთობების მოწესრიგებას ახდებს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების საშუალებით. ადმინისტრაციული აქტი არის საჯარო მმართველობის ორგანოების ინსტრუმენტი, რითაც უზრუნველყოფს სამართლებრივ უსაფრთხოებას⁴.

ქართული ადმინისტრაციული კანონმდებლობის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის სამართლებრივი ფორმები, გამოიცემა ინდივიდუალური⁵ და ნორმატიულ⁶ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტების სახით, რითაც ის განსხვავდება ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის სხვა ფორმებისაგან, კერძოდ, ადმინისტრაციული თუ კერძო ხელშეკრულებებისა და რეალაქტისაგან. ინდივიდუალური ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტი სამართლებრივი შედეგის დადგომის, შეცვლის ან შეწყვეტისაკენ არის მიმართული კონკრეტული სუბიექტის თუ კონკრეტული ურთიერთობის მოსაწესრიგებლად, განსხვავებით ნორმატიული ადმინისტრაციული აქტისაგან, რომელიც თავის მხრივ ზოგადი ქცევის წესს გულისხმობს და მრავალჯერადი გამოყენებისაა.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების გამოცემა როგორც წესი ეფუძნება ადამიანის ნების გამოვლენას ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან. თუმცა, ტექნოლოგიების დახმარებით, შესაძლებელია გადაწყვეტილების მიღება ექსკლუზიურად, მანქანის მეშვეობით. „ავტომატიზაცია“, პირველ რიგში, გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილების უზრუნველყოფას ავტომატიზირებულად, ადამიანური რესურსის ჩარევის გარეშე. რაც გულისხმობს, რომ გადაწყვეტილების მიღება ხდება ადამიანური ნების გამოვლენის, დამუშავების გარეშე. ავტომატიზირებული ინდივიდუალური გადაწყვეტილებები ისეთი სახის გადაწყვეტილებებია, რომლებიც ეფუძნება ავტომატიზირებულ დამუშავებას. ეს ნიშნავს, რომ გადაწყვეტილების მიღება ხდება როგორც ფაქტობრივი გარემოებების არსებითი შეფასების, ასევე საკითხის სამართლებრივი შეფასების გარეშე და გადაწყვეტილების მიიღება მხოლოდ ალგორითმით, ფიზიკური პირის ჩარევის, მისი ნების გამოვლენის მიუხედავად⁷.

სრულად ავტომატიზირებული აქტის მთავარ მიზანს წარმოადგენს, მარტივი ქვემართების დადგენა, ისეთი როგორცაა მაგალითად სამართალდარღვევები საგადასახდო სფეროში, საგზაო მოძრაობის წესების დარღვევა და ა.შ. შეიძლება ითქვას, რომ რაც უფრო რთულია ფაქტობრივი შემადგენლობა, მით ნაკლები შანსია შესაბამისი საკითხი სრულად ავტომატიზირებულად განხორციელდეს. ვინაიდან, „ავტომატური შეკვეთები“ შეიძლება ეფუძნებოდეს „მარტივ“ წესებზე დაფუძნებულ ალგორითმს, რომელიც მხოლოდ ამონიშნავს გარკვეული მოთხოვნების არსებობას. ეს ალგორითმები დაფუძნებულია კორელაციებზე, რაც ნიშნავს, რომ აქტები ეფუძნება და გამოიცემა მსგავს, იდენტურ შემთხვევებზე დაყრდნობით.⁸ შესაბა-

ადმინისტრაციული წარმოების შესახებ კანონის VwVfG-ის 1976 წლის 25 მაისის ვერსია ითვალისწინებდა ადმინისტრაციული აქტების გამოცემის შესაძლებლობას „ავტომატური მოწყობილობების დახმარებით“.

⁴ Maurer H., Waldhoff C., Allgemeines Verwaltungsrecht, München: CH Beck, 2006, 149.

⁵ იხ., საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, მე-2 მუხლის პირველი პუნქტის „დ“ ქვეპუნქტი, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 32(39), 15/07/1999.

⁶ იხ., საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, მე-2 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტი, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 32(39), 15/07/1999.

⁷ რა თქმა უნდა, გამონაკლისს წარმოადგენს ფიზიკური პირის მიერ ალგორითმის დაპროგრამება. შეად.: Rechsteiner D., Der Algorithmus verfügt. Verfassungs-und verwaltungsrechtliche Aspekte automatisierter Einzelentscheidungen, Jusletter vom. 2019 16 Nov. (8), 4.

⁸ Rechsteiner D., Der Algorithmus verfügt. Verfassungs-und verwaltungsrechtliche Aspekte automatisierter Einzelentscheidungen, Jusletter vom. 2019 16 Nov. (8), 2.

მისად, გადაწყვეტილებები, რომლებიც ეფუძნება უბრალო არითმეტიკურ ოპერაციებს, როგორც ეს მაგალითად საგადასახადო კანონმდებლობაშია რეგულირებული, ამ მხრივ, ბუნებრივია, უფრო დასაშვებია მანქანის მეშვეობით გადაწყვეტილების მიღება, ვიდრე იქ სადაც მაღალია რეალური შინაარსობრივი კომპონენტი⁹.

აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ადმინისტრაციული წარმოებების სრული ავტომატიზაცია პრაქტიკაში წარმოშობს პრობლემებს, ვინაიდან ავტომატიზირებული ინდივიდუალური გადაწყვეტილებები, რომელიც გამოთვლის საფუძველზე მიიღება, შესაძლოა ობიექტური და ნეიტრალური კი ჩანდეს, მაგრამ ისინი შეიძლება იყოს მცდარი¹⁰ ან თუნდაც ენინააღმდეგებოდეს ფუნდამენტურ პრინციპებს, ისეთი როგორცაა კანონიერების, განსაზღვრულობის, სამართლიანი წარმოების პრინციპებს. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია, გაანალიზებული იქნას, ხომ არ ხდება ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ავტომატიზირებული ან ნაწილობრივ ავტომატიზირებული აქტების გამოცემისას აღნიშნული პრინციპების დარღვევა.

2. ცნებების განმარტება: ელექტრონული აქტი, სრული და ნაწილობრივი ავტომატიზირებული აქტები

პირველ რიგში, ერთმანეთისაგან უნდა განვასხვავოთ შემდეგი ტერმინები ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტი და ელექტრონული ადმინისტრაციული აქტი. აღნიშნული ტერმინები ერთმანეთს ემიჯნება მისი მომზადებისა და გამოცემის, მოწესრიგებისა და ფაქტობრივი გარემოებების საფუძველებით.

ამასთან, ელექტრონული აქტი მატერიალური, ქალაქის სახით გამოცემული აქტის ელექტრონული ფორმაა, რომლის გამოცემაც ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ხდება იმავე ფორმით რაც ჩვეულებრივი წერილობითი აქტის დროს ადამიანური რესურსის გამოყენებით, მისი გამოცემის ფორმის განსხვავებით. ხოლო ავტომატიზირებული აქტის გამოცემა ხდება ავტომატიზირებულად ტექნიკური საშუალებების დახმარებით ადამიანური რესურსის ჩარევის გარეშე (მაგ: ვიდეო თვალის სიჩქარის გადაჭარბების დაფიქსირება და მის საფუძველზე ადმინისტრაციული აქტის გამოცემა). აქ ადგილი აქვს ადამიანის ფუნქციების გადაცემას ხელოვნურ ინტელექტზე, რა დროსაც ავტომატიზაციის მიზანია, უპირველეს ყოვლისა, შესაბამისი ადმინისტრაციული პროცედურების მთლიანად ან ნაწილობრივ ადამიანის ჩარევის გარეშე მანქანით ჩანაცვლება. აქედან გამომდინარე, დღეს მოქალაქეები დიგიტალიზირებულ სერვისებს ხშირად იღებენ ამას როგორც თანამედროვე ადმინისტრაციის მიერ შემოთავაზებულ საშუალებას.

ასევე, ელექტრონულ და ავტომატიზირებულ აქტებ შორის განსხვავება, მდგომარეობს შემდგომში, რომ ელექტრონული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტები, უპირველეს ყოვლისა, არსებული პროცესების დიგიტალიზაციას გულისხმობს, რაც შესაძლოა ჯერ კიდევ მოითხოვს ადამიანის მიერ გადაწყვეტილების მიღებას და მიმართულია ადმინისტრაციული ამოცანების ეფექტურობის გაუმჯობესკენ ტრადიციული მეთოდების გაციფრულების გზით. ხოლო ავტომატიზირებული აქტები ფოკუსირებულია ამოცანების ავტომატურად შესრულებ

⁹ Denk M., *Aktuelles zur Digitalisierung im Verwaltungs(verfahrens)recht*, Die vorliegende Schriftfassung entspricht grds. dem Vortrag vom 4.11.2021.

¹⁰ Braun Binder N., *Als Verfügungen gelten Anordnungen der Maschinen im Einzelfall ... – Dystopie oder künftiger Verwaltungsalltag?*, ZSR/RDS Band 139, I Heft, 2020, 253.

ბაზე, წინასწარ განსაზღვრული წესების ან ალგორითმების საფუძველზე, რაც გამორიცხავს ადამიანის დამუშავების საჭიროებას და მიზნად ისახავს პროცესების შემდგომ გამარტივებას ავტომატიზაციის საშუალებით, ხელით ჩარევის შემცირებით ან საერთოდაც მისი აღმოფხვრით. ზოგადად ადმინისტრაციული აქტის გამოცემა პირდაპირ კავშირშია ადმინისტრაციული ორგანოს ნების გამოვლენასთან, რაც ავტომატიზირებული აქტის გამოცემის შემთხვევაში პირდაპირ ჩანაცვლებულია წინასწარ დაპროგრამებული/გამოთვლითი წესის მიერ ტექნიკური საშუალებებით.

2.1. ელექტრონული აქტის ცნება

ციფრული საჯარო მმართველობის მოდელში ცენტრალურ როლს თამაშობს ელექტრონულად გამოცემული ადმინისტრაციული აქტი. შესაბამისად, რიგ ქვეყნების კანონმდებლობაში წერილობითი, ზეპირი თუ სხვა ფორმით გამოცემული აქტის გვერდით გაჩნდა ტერმინი „ელექტრონული ადმინისტრაციული აქტი“, რაც პირველ რიგში, გულისხმობს ქალაქის გარეშე, ელექტრონულად გამოცემულ აქტს.

საქართველოს ადმინისტრაციულ კანონმდებლობაში 2021 წლის მარტში საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციულ კოდექსში განხორციელებული ცვლილებების¹¹ თანახმად, დარეგულირდა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ელექტრონული ფორმით გამოცემის შესაძლებლობა და ტერმინთა განმარტებებში პირველად გაჩნდა ელექტრონული ინდივიდუალური ადმინისტრაციული აქტის განმარტება (მე-2 მუხლის პირველი პუნქტის „დ“¹ ქვეპუნქტი)¹². ცნების ლეგალური დეფინიციის თანახმად, ელექტრონული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არის ისეთი სახის აქტი, რომელიც გამოიცემა მართვის ავტომატური საშუალებების გამოყენებით. ამასთან, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია საქმისწარმოებისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის მიზნით გამოიყენოს პროგრამული უზრუნველყოფა და მართვის ერთიანი ავტომატური საშუალებები¹³.

აღნიშნული ჩანაწერი, პირველ რიგში, აწერიებს ელექტრონული კომუნიკაციების ფორმებსა და საფუძვლებს, რის საფუძველზეც დასაშვებია ელექტრონული დოკუმენტის ფორმის გამოყენება, თუ კანონით სხვა რამ არის დაგენილი. ადმინისტრაციულ ორგანოს მიერ ელექტრონულად გამოცემულ ადმინისტრაციულ აქტზე, ვრცელდება ყველა ის საკანონმდებლო მოთხოვნები, რაც დადგენილი წერილობითი ადმინისტრაციულ სამართლებრივი აქტისთვის¹⁴. მას იგივე იურიდიული ძალა გააჩნია, რაც მატერიალური სახით გაცემულ დოკუმენტს¹⁵. ელექტრონული აქტის გამოცემის უფლებამოსილება გააჩნია საგნობრივად უფლება-

¹¹ საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციულ კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ, 2020 წლის 30 მარტი, # 419-IVმს-Xმპ.

¹² „ელექტრონული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი – მართვის ავტომატური საშუალებების გამოყენებით, ელექტრონული ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც აკმაყოფილებს „ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონის მოთხოვნებს“, იხ., საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, მე-2 მუხლის პირველი პუნქტის „დ“¹ ქვეპუნქტი, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 32(39), 15/07/1999.

¹³ იხ., საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 35¹ მუხლი, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 32(39), 15/07/1999.

¹⁴ იხ., საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 51 და 52¹ მუხლები, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 32(39), 15/07/1999.

¹⁵ საქართველოს კანონი ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ, მუხლი 4, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 639-III, 10/05/2017.

მოსილ იმ ორგანოს, რომელიც გამოსცემს წერილობით აქტს და იგი ხელმოწერილი უნდა იყოს კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერით/კვალიფიციური ელექტრონული შტამპის სერტიფიკატით¹⁶.

ადმინისტრაციულ ორგანოს შეუძლია, ნებისმიერი ინფორმაცია ან/და დოკუმენტი მიიღოს, გამოსცეს ან გასცეს მართვის ერთიანი ავტომატური საშუალებების გამოყენებით, თუ დაინტერესებული პირის მიერ არჩეული არ არის ინფორმაციის მიღების სხვა ფორმა¹⁷. თუმცა აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ადმინისტრაციული კანონმდებლობა ტერმინის განმარტების გარდა არ ახდენს ელექტრონული აქტის მომზადების, გამოცემის, აღსრულების პროცედურებთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირებას. ამასთან, არ არის რეგულირებული ელექტრონული წარმოების ჩატარების საკითხები. მნიშვნელოვანია, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილებების დიგიტალიზაციის შემთხვევებში, დეტალურად მონესრიგებს ელექტრონული ფორმით ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის საკითხები. გარდა ამისა, აღნიშნული საკითხი უკავშირდება დემოკრატიის ფუნდამენტურ ღირებულებებს, ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ძირითად პრინციპებს და პირის უფლებას მონაწილეობა მიიღოს ადმინისტრაციულ წარმოებაში. აღნიშნული პირველ რიგში, მოითხოვს სპეციალურ სამართლებრივ საფუძველს, რაც გულისხმობს პროცედურული გარანტიების რეგლამენტაციას¹⁸.

2.2. ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტი

ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტის გამოცემა ხდება სრულად ავტომატური მონეობილობებით. ავტომატიზაცია შემოიფარგლება მხოლოდ ადმინისტრაციული აქტის შექმნით¹⁹. ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტის განხილვისას, საინტერესოა გერმანიის მაგალითი, სადაც 2017 წელს გერმანიის ადმინისტრაციული წარმოების კანონმდებლობაში განხორციელებული ცვლილებების²⁰ შედეგად, სრულად დარეგულირდა ავტომატიზირებული აქტის გამოცემა. გერმანიის ადმინისტრაციული წარმოების შესახებ კანონი, ადმინისტრაციულ ორგანოს ანიჭებს უფლებამოსილებას სრულად ავტომატიზირებული საშუალებებით გამოსცეს ადმინისტრაციული აქტი²¹ თუ ეს კანონით არის გათვალისწინებული და არ არის დაკავშირებული დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებასთან.

უნდა აღინიშნოს, რომ სრულად ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტების გამოცემა დასაშვებია მხოლოდ კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში და მისი გამოცემის ფარგლები შეზღუდულია დისკრეციული უფლებამოსილებით. ვინაიდან, ასეთ შემთხვევებში შეუძლებელია ადმინისტრაციულ ორგანოს ჰქონდეს დისკრეციული უფლებამოსილების ან შეფასების ფარგლები. რადგანაც, ავტორიზებული აქტის დროს ალგორითმის საფუძველზე,

¹⁶ საქართველოს კანონი ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ, მუხლი 3, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 639-III, 10/05/2017.

¹⁷ იხ., საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 35¹ მუხლი, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 32(39), 15/07/1999.

¹⁸ *Rechsteiner D.*, Der Algorithmus verfügt. Verfassungs- und verwaltungsrechtliche Aspekte automatisierter Einzelentscheidungen, Jusletter vom. 2019 16 Nov. (8), 1.

¹⁹ *Siegel T.*, Elektronisches Verwaltungshandeln—Zu den Auswirkungen der Digitalisierung auf das Verwaltungsrecht. JURA-Juristische Ausbildung, 42(9), 2020, 927.

²⁰ *Verwaltungsverfahrensgesetz am 1. Januar 2017 durch Artikel 20 des StVfModG geänderten Einzelnormen.*

²¹ *Verwaltungsverfahrensgesetz, art. 35a.*

ფაქტობრივი გარემოებების შეფასების გარეშე ხდება აქტების გამოცემა. ალგორითმი ვერ უზრუნველყოფს სამართლებრივი შინაარსის თუ ტერმინების განმარტებას. მაგალითად საგადასახადო კანონმდებლობის დარღვევის ფაქტებზე ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ოქმები და დადგენილებები ადმინისტრაციული სახდელების დაკისრების შესახებ, რომელსაც გამოსცემს საგადასახადო ორგანო, არ ეფუძნება დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებს. ასეთ დროს არ განისაზღვრება, ჯარიმის რაოდენობის ფარგლები, არამედ ალგორითმის საფუძველზე გამოიცემა წინასწარ დადგენილი ზუსტი რაოდენობის ჯარიმა. რაც გულისხმობს, რომ სრულად ავტორიზებული გადაწყვეტილების მიღებისას ადმინისტრაციულ ორგანოს არ აქვს მოქმედების ფარგლები.

საინტერესოა ასევე განსხვავება სრულად ავტომატიზირებულსა და ნაწილობრივ ავტომატიზირებულ აქტებს შორის. სრულად ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტი განსხვავდება ნაწილობრივ ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტისაგან იმით, რომ იგი გამოცემულია „სრულად“ ავტომატიზირებული წესით. სრულად ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტი სრულად შეესაბამება ადმინისტრაციულ სამართლებრივ აქტს ადმინისტრაციული სამართლის მნიშვნელობით. მნიშვნელოვანია, ასევე ისიც რომ ავტომატიზაცია შემოიფარგლება ადმინისტრაციული აქტის შექმნით, ხოლო შემდგომი შეტყობინება, შეიძლება მოხდეს არაავტომატიზირებული გზით, რითაც არ შელახავს სრულად ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტის მახასიათებლებს²².

3. ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტი და კონსტიტუციურ-სამართლებრივი საკითხები

ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტის შემთხვევაში შესაძლოა დღის წესრიგში დადგეს მისი კონსტიტუციურ-სამართლებრივი საკითხები, რაც დაკავშირებულია ელექტრონული და ავტომატიზირებული ადმინისტრაციულ წარმოებებთან და მათ საფუძველზე სამართლებრივი აქტის გამოცემასთან. მართალია, კონსტიტუცია პირდაპირი ტექსტით არაფერს ამბობს საჯარო მმართველობის მექანიზაციაზე, ვინაიდან კონსტიტუციის ავტორები (განსაკუთრებით ისეთ ქვეყნები სადაც, რამდენიმე ასწლეულია, რაც მოქმედებს ქვეყნის ძირითადი კანონი) ასეთ განვითარებას წინასწარ ვერ განჭვრეტდნენ, მაგრამ, კონსტიტუციის ძირითადი პრინციპებიდან გამომდინარე, ადმინისტრაციული წარმოებისას ერთ-ერთ უმთავრეს ფუნქციას წარმოადგენს ისეთი მნიშვნელოვანი პრინციპების განხორციელება, როგორცაა დემოკრატიული, სამართლებრივი და სოციალური სახელმწიფოს პრინციპები. ამასთან, მისი ამოცანაა კონკრეტულ წარმოებებში მოახდინოს აღნიშნული პრინციპების შემდგომი დაზუსტება²³. აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ელექტრონული და ტექნოლოგიური საშუალებების გამოყენება, პროცედურების ეკონომიურობის და ეფექტურობის მიზანშეწონილობის არგუმენტით, არ უნდა ახდენდეს კონსტიტუციური დებულებების უგულვებელყოფას. ეკონომიურობა და ეფექტურობა, როგორც ადმინისტრაციული სამართლის მნიშვნელოვანი პრინციპები, მის საფუძველზე ელექტრონული საშუალებების გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ

²² Siegel T., Elektronisches Verwaltungshandeln – Zu den Auswirkungen der Digitalisierung auf das Verwaltungsrecht, Juristische Ausbildung, Published by De Gruyter, 2020, 928.

²³ ცხადაძე ქ., კონსტიტუციურ-სამართლებრივი პრინციპების რელევანტურობა ადმინისტრაციული სამართლისათვის, ჟურნალი ადმინისტრაციულ სამართალი, №2, 2016, 6.

კონსტიტუციის პრინციპებთან მიმართებით²⁴. შესაბამისად, პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია ავტომატიზირებული საინფორმაციო-კომუნიკაციის ტექნოლოგიების კავშირის განხილვა სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპთან.

3.1. სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპი

სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპი დაკავშირებულია სახელმწიფოს ორგანოების საქმიანობის ყველა სფეროსთან. იგი ქმნის სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების ძირითად მიმართულებებს. სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპი მოითხოვს, რომ აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ კანონდებლობის საფუძველზე გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი თავისი შინაარსით, მიზნითა და მოცულობით იმგვარად უნდა იყოს დაზუსტებული, რომ მოქალაქემ ამ აქტის საფუძველზე განსახორციელებელი ქმედებები, გარკვეულ დონეზე, წინასწარ განჭვრიტოს²⁵. შესაბამისად, სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპი ვრცელდება არა მარტო ჩვეულებრივი წესით მიღებულ გადაწყვეტილებაზე, არამედ ასევე სრულად ავტომატიზირებულ წარმოებაზე²⁶. აღნიშნული გამოსატყულება ჰპოვებს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ კანონის საფუძველზე მოქმედების, კანონიერების, განსახლავრობის და განჭვრეტადობის პრინციპების რეალიზებაში, რაც სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპის შემადგენელი ელემენტებია.

ადმინისტრაციული კანონმდებლობა ითვალისწინებს ადმინისტრაციული აქტის წერილობითი დასაბუთების ვალდებულებას²⁷, რომელიც ვრცელდება წერილობით აქტებზე, მაგრამ მნიშვნელოვანია, რომ გავრცელდეს ასევე ელექტრონულ და ავტომატიზირებულ ადმინისტრაციულ აქტებზეც. ამასთან, აქტის ადრესატისათვის წინასწარ უნდა იყოს ცნობილი რა ფორმით გამოიცემა აქტი, წერილობით, ელექტრონული თუ ავტომატიზირებული ფორმით. კანონმდებლობა ადმინისტრაციულ ორგანოს რამდენიმე შესაძლებლობას აძლევს, თავად აირჩიოს აქტის გამოცემის ფორმა, მაგრამ ამ კუთხით ის სრულიად თავისუფალი არ არის, რადგან თუ ადმინისტრაციული ორგანო მოქმედებს დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში, წერილობით დასაბუთებაში მიეთითება ყველა ის ფაქტობრივი გარემოება, რომელსაც არსებითი მნიშვნელობა ჰქონდა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისას.

²⁴ Glaser A., Der elektronisch handelnde Staat, E-Legislation, E- Governance, E-Justice, Zeitschrift für Schweizerisches Recht, Band 134, II, 2015, 319.

²⁵ იქვე.

²⁶ Polomski R.M., Der automatisierte Verwaltungsakt, Die Verwaltung an der Schwelle von der Automation zur Informations-und Kommunikationstechnik, Duncker&Humboldt, Berlin, 1993, 92.

²⁷ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 53-ე მუხლის თანახმად, წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს წერილობით დასაბუთებას. დასაბუთება წინ უძღვის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სარეზოლუციო ნაწილს. ასევე ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში უნდა მიეთითოს ის საკანონმდებლო ან კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი ან მისი შესაბამისი ნორმა, რომლის საფუძველზედაც გამოიცა ეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში შეიძლება მიეთითოს აგრეთვე „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის“ ევროპის კონვენციისა და მისი დამატებითი ოქმების ნორმები და მსგავს სამართლებრივ საკითხზე ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტები, რომლებიც გადაწყვეტილების მიღებისას იქნა გამოყენებული. მაგრამ კანონი ასევე ითვალისწინებს გამონაკლისს, კერძოდ გადაუდებელი აუცილებლობით წერილობითი აქტის დასაბუთების გარეშე გამოცემის შემთხვევაში წერილობითი დასაბუთება აუცილებლად უნდა გამოიცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემიდან ერთი კვირის ვადაში.

ყოველივე ზემოაღნიშნული წარმოადგენს სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპის განხორციელების მნიშვნელოვან მოთხოვნებს, ვინაიდან პირისათვის ცნობილი და ასევე განჭვრატადი უნდა იყოს ის დასაბუთება თუ რატომ შეიძლება, რომ მის მიმართ გამოცემულმა აქტმა შეზღუდოს მისი უფლება ან ინტერესი.

3.2. კანონიერების პრინციპი

სამართლებრივი სახელმწიფოს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მოთხოვნაა, რომ მოქალაქესა და სახელმწიფოს შორის სამართლებრივი ურთიერთობა კანონმდებლობის შესაბამისად იქნეს მოწესრიგებული. ამიტომ კანონიერების პრინციპი შინაარსობრივად წარმოადგენს მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს საჯარო მმართველობის საქმიანობის, მისი უფლებამოსილების განხორციელებისათვის. ადმინისტრაციული ორგანოების საქმიანობა, მათ მიერ გამოცემული აქტები, რასაც კანონის საფუძველზე ახორციელებს, ადრესატისათვის გასაგები და ადვილად განსაჭვრეტი უნდა იყოს. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ავტომატიზირებული წარმოების და ასევე მის საფუძველზე გამოცემული აქტების თუ ქმედებების დეტალური რეგულირება. ადმინისტრაციული კანონმდებლობა უნდა შეიცავდეს მკაფიო რეგულირებას ავტორიზებული აქტის გამოცემის პროცედურის, რა შემთხვევაში არის შესაძლებელი მისი გამოცემა. ამასთან, ნებისმიერი გადაწყვეტილება მიღებული ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ, განურჩევლად მისი ფორმისა, უნდა იყოს მხოლოდ ფაქტობრივი და სამართლებრივი წინაპირობების საფუძველზე. ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას წარმოადგენს²⁸ გამოიკვილოს საქმისათვის მნიშვნელოვანი ყველა გარემოება და გადაწყვეტილება უნდა ამოიღოს მხოლოდ ამ გარემოებების შეფასების შედეგად. ხოლო, ავტომატიზირებული, მანქანური გადაწყვეტილება აღარ საჭიროებს ფაქტების დამუშავებას ადამიანის, ოფიციალური პირების მიერ, არამედ ამ მხრივ დამოუკიდებლად მიიღება წინასწარ განერილი ალგორითმის მიერ, რამაც შესაძლოა კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენოს კანონიერების პრინციპი.

3.3. თანაზომიერების პრინციპი

გარდა ზემოაღნიშნულისა, ადმინისტრაციული სამართლის ჩრილში სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპი დამატებით გულისხმობს ისეთი პრინციპების არსებობას, როგორცაა მმართველობის ორგანოების საქმიანობის განხორციელება თანაზომიერების პრინციპის საფუძველზე²⁹. საჯარო და კერძო ინტერესების პროპორციულობის გათვალისწინებით, ადმინისტრაციულმა ორგანომ ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა მოახდინოს აღნიშნული ინტერესების ანონ-დანონვა და მათი შეპირისპირება, რაც ასევე მნიშვნელოვანია ელექტრონული წარმოების განხორციელებისას, განსაკუთრებით ყურადსაღებია აღნიშნული ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული წარმოებისას პერსონალური მონაცემების დაცვის კუთხით³⁰. ავტომატიზირებული წარმოებისას არ ხდება სწორედ აღნიშნული თანაზომიერების

²⁸ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 96-ე მუხლის პირველი პუნქტი, საქართველოს პარლამენტი, სსმ, 32(39), 15/07/1999.

²⁹ ცხადაძე ქ., კონსტიტუციურ-სამართლებრივი პრინციპების რელევანტურობა ადმინისტრაციული სამართლისათვის, ჟურნალი ადმინისტრაციულ სამართალი, №2, 2016, 10.

³⁰ Polomski R.M., Der automatisierte Verwaltungsakt, Die Verwaltung an der Schwelle von der Automation zur Informations-und Kommunikationstechnik, Duncker&Humboldt, Berlin, 1993, 103.

პრინციპის დაცვა, გადანყვეტილების მიღება არ ხდება საჯარო და კერძო ინტერესების ურთიერთშეჯერების საფუძველზე.

3.4. ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეთა მოსმენის უფლება

ადმინისტრაციულ წარმოებაში მხარეთა მოსმენას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს. ამიტომ, ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული წარმოებისას შესაძლოა გაჩნდეს საფრთხე, მონაწილეთა პასიური ან საერთოდ მათი მოსმენის გარეშე გადანყვეტილების მიღებისა, რაც მნიშვნელოვანი კომპონენტია ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარებისას, რათა უზრუნველყოფილი იქნას დაინტერესებული მხარის, რომლის უფლება ან კანონიერი ინტერესი იზღუდება ადმინისტრაციული აქტით, მისი ჩართულობისა და მოსაზრების წარდგენის შესაძლებლობა³¹. აღნიშნული უფლება „მოსმენილ იქნას“, თავის მხრივ, ემსახურება ასევე ადმინისტრაციული ორგანოს ინტერესებსაც. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ დაინტერესებული პირების მონაწილეთა ყოველთვის სავალდებულო არ არის, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივმა აქტმა, რომელიც უნდა გამოიცეს, შესაძლოა გააუარესოს პირის სამართლებრივი მდგომარეობა³². კანონმდებლობა ასევე ითვალისწინებს ისეთ შემთხვევებს, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციული სამართლებრივი აქტის გამოცემის დაყოვნებამ, არსებითი ზიანი შესაძლოა მიაყენოს საჯარო და კერძო ინტერესს³³.

სამართლიანი ადმინისტრაციული წარმოება, როგორც კონსტიტუციური უფლება საქართველოს კონსტიტუციის მე-18 მუხლით უზრუნველყოფილი უფლებაა, რაც თავის თავში გულისხმობს პირის უფლებას მიმართოს ადმინისტრაციულ ორგანოს, მონაწილეობა მიიღოს წარმოებაში, გამოთქვას მოსაზრებები და მოსმენილი იყოს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ. თანამედროვე ადმინისტრაციული წარმოების თანახმად, მოქალაქეს ენიჭება აქტიური როლი. ამავდროულად, ადმინისტრაციული წარმოება ავალდებულებს ადმინისტრაციულ ორგანოს, მოუსმინოს საქმეში მონაწილე მხარეებს და გამოიკვლიოს საქმის ყველა გარემოება. ყოველივე ეს კი უზრუნველყოფს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან სამართლიანი და ობიექტური გადანყვეტილების გამოტანას³⁴.

4. სრულად ავტომატიზირებული გადანყვეტილების რისკ-ფაქტორები

ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტების გამოცემას მნიშვნელოვანი რისკები ახლავს თან, ეს პირველ რიგში, ეხება აქტის გამოცემისას ნების გამოვლენის არარსებობას. ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ფორმები ეფუძნება ნების გამოვლენას, ცალმხრივად აქტების გამოცემის გზით ან მრავალმხრივად სახელშეკრულებო ურთიერთობებისას. სრულად ავტომატიზირებული აქტების გამოცემისას კი სახეზე არის ნების გამოვლენის არ

³¹ საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 13-ე მუხლის პირველი პუნქტი, საქართველოს პარლამენტი, სსმ, 32(39), 15/07/1999.

³² საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 95-ე მუხლის მეორე პუნქტი, საქართველოს პარლამენტი, სსმ, 32(39), 15/07/1999.

³³ იქვე, 95-ე მუხლის მე-6 პუნქტი.

³⁴ ცხადაძე ქ., კარგი მმართველობა – ძირითადი უფლების კონსტიტუციური გარანტიები საქართველოში განხორციელებული კონსტიტუციური რეფორმის ფარგლებში, ჟურნალი საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა, 2017, 50.

არსებობა. ლეგიტიმური ცნებების მიხედვით აქტები გამოიცემა პირის ნების საფუძველზე, აღნიშნულ შემთხვევებში კი დაპროგრამებული ტენიკური საშუალებებით, სადაც ნების გამოვლენაზე საუბარი ზედმეტია.

მნიშვნელოვანია, რომ კანონის დათქმის ფარგლებში, რაც გულისხმობს სპეციალური საკანონმდებლო რეგულირების საფუძველზე უნდა განისაზღვროს რა შემთხვევაში არის დასაშვები სრულად ავტომატიზირებული აქტის გამოცემა. პრობლემატურია ასევე შემდგომი რეგულაციები, როემლიც დეტალურად განსაზღვრავდეს ავტომატიზირებულ პროცედურას, მისი გამოცემის წესს, რაც ამ ეტაპამდე რეგულირების მიღმაა.

სრულად ავტომატიზირებულმა გადაწყვეტილებებმა შესაძლო რისკის ქვეშ დააყენოს პირის უფლებები. ასეთ დროს ინდივიდები მხოლოდ სახელმწიფო დამუშავების ობიექტად იქცევიან, სადაც რთულია კონკრეტული საქმის ინდივიდუალური მიდგომა.

ასევე მნიშვნელოვანია ფაქტორია, გადაწყვეტილების მიღება ფაქტობრივი გარემოებების შესწავლის და გამოკვლევის გარეშე. სამართლიანი ადმინისტრაციული წარმოება წარმოშობს ვალდებულებას გადაწყვეტილების მიღება მოხდეს მხოლოდ ყველა ფაქტობრივი გარემოებების შესწავლი და გადამონმების საფუძველზე. შესაბამისად, როგორც აქტების კანონიერებას, ისე კონსტიტუციურ სამართლებრივი თვლასაზრისით მნიშვნელოვანია ადამიანის მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში.

ამასთან, არ არსებობს ცალკეული სამართლებრივი სტანდარტი ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტების სასამართლო კონტროლისთვის. შეიძლება ითქვას, რომ არ ხდება ეფექტური სამართლებრივი დაცვის პრინციპის უზრუნველყოფა. თითქმის არ არსებობს სასამართლო პრაქტიკა ადმინისტრაციულ აქტებთან მიმართებაში, რომლებიც რეალურად გამოიცემა სრულად ავტომატიზირებულად.

სრულად ავტომატიზირებული გადაწყვეტილების შემთხვევაში, რთულია ასევე გადაწყვეტილების მიღების სისტემაში არსებული შეცდომების ამოცნობა, კერძოდ, დისკრიმინაცია და ასევე პირის უფლებების სხვა დარღვევები. ავტომატიზირებული წარმოება შეიძლება ითქვას, რომ ყოველთვის იქნება გაუმჭვირვალე „შავი ყუთი“, ამიტომ პირები ყოველთვის დამოკიდებული იქნებიან უფლებრივი დაცვის თვალსაზრისით შესაბამის პროცედური გარანტიებზე, რომელიც დადგენილი უნდა იყოს კანონმდებლობით³⁵.

5. დასკვნა

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ადმინისტრაციული წარმოები შესაძლოა იყოს როგორც სრულად ან ნაწილობრივ ავტომატიზირებული. სრული ავტომატიზაცია არის სრული პროცესის გადაცემა ხელოვნური სისტემებზე, რომელიც არ საჭიროებს ადამიანის ჩარევას. ეს არის პროცესი, რა დროსაც სისტემები გადაწყვეტილებებს იღებენ ალგორითმების საფუძველზე, რომლებიც წინასწარ შემუშავებულია პროგრამისტების მიერ ან თვით სწავლის სისტემა ასევე ცნობილი როგორც AI. ალგორითმი, მეორე მხრივ, შეიძლება შეფასდეს, როგორც მექანიკური, რადგან მას შეუძლია გადაჭრას მხოლოდ ის, რაც წინასწარ იყო დაპროგრამებული. AI-ს აქვს პრობლემების გადაჭრისა და მოცდილების დამუშავების საკუთარი უნარი.

³⁵ Martini M., & Nink D., Wenn Maschinen entscheiden...vollautomatisierte Verwaltungsverfahren und der Persönlichkeitsschutz, Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht-extra, 36(10), 10, 2017.

ხოლო ნაწილობრივი ავტომატიზაციის დროს, გადაწყვეტილების მიღება ხდება ადამიანის, კონკრეტული საჯარო მოხელეების ჩარევის საფუძველზე. ამავე დროს, ნაწილობრივი ავტომატიზაცია სცილდება უბრალო ელექტრონიფიკაციას, იმდენად, რამდენადაც ავტომატიზაციის ტექნოლოგია დამოუკიდებლად წარმოქმნის შუალედურ შედეგებს და, შესაბამისად, მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს გადაწყვეტილების მიღების პროცესის შინაარსობრივ დონეს. ამდენად, მანქანური გადაწყვეტილება აღარ საჭიროებს ფაქტების დამუშავებას ადამიანის, ოფიციალური პირების მიერ, არამედ ამ მხრივ დამოუკიდებლად მიიღება წინასწარ განერილი ალგორითმის მიერ.

სრული ავტომატიზირების გზით მიღებული გადაწყვეტილება სახეზეა, როდესაც ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ადამიანის ჩარევის გარეშე მიიღება³⁶. ტერმინი სრული ავტომატიზირება არ გულისხმობს ყოველთვის ზოგადად ადმინისტრაციული წარმოების ავტომატიზირებულად ჩატარებას, არამედ კონკრეტული ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში კონკრეტული აქტის გამოცემის შესაძლებლობას³⁷. ხოლო ამის საპირისპიროდ ნაწილობრივი ავტომატიზაცია გულისხმობს აქტის არა სრულად, ავტონომიურად, არამედ მხოლოდ ფიზიკური პირის ნების გამოვლენის შედეგად მიიღებას/გამოცემას³⁸. მაგრამ აქ უნდა აღინიშნოს, რომ ზღვარის გავლება რთულია, როდის სრულად და როდის ნაწილობრივ ავტომატიზაციის შედეგად მიიღება აქტი.

„ავტომატიზირებულ“ ნიშნავს, რომ „ფიზიკურმა პირმა არ შეაფასა შინაარსი და არ მიიღო გადაწყვეტილება მის საფუძველზე“. მნიშვნელოვანია, რომ ასეთი აქტების შემთხვევაში, აქტის ადრესატს, ჰქონდეს შესაძლებლობა გამოხატოს თავისი აზრი, თუ ის ამას მოითხოვს და შეუძლია მოითხოვოს ასევე გადაწყვეტილების გადახედვა ფიზიკური პირის მიერ. როგორც აღინიშნა, ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტები მოიცავს ალგორითმებისა და ავტომატიზირებული სისტემების გამოყენებას დავალებების შესასრულებლად, რომლებიც ტრადიციულად მოითხოვდა ადამიანის ჩარევას განაცხადების დამუშავების ეტაპიდან, განხილვისა და გადაწყვეტილების მიღების ეპატამდე. ასეთ შემთხვევებში ინდივიდების, ადრესატების უფლებრივი მდგომარეობა, კითხვებს ბადებს, კერძოდ, პროცესის გამჭვირვალების, პასუხისმგებლობისა და პერსონალურ მონაცემთა კონფიდენციალურობის დაცვის თვალსაზრისით,

ასეთი ფორმით გამოცემულ აქტებს აქვს როგორც ძლიერი ისე სუსტი მხარეები. მაგალითად, ძლიერი მხარეა ადმინისტრაციული პერსონალის გათავისუფლება რუტინული გადაწყვეტილებებისგან, საქმეების ავტომატური დამუშავება, დროისა და ადამიანური რესურსის დაზოგვა, ადმინისტრაციული ქმედებების ეფექტურობის გაზრდა. სუსტი მხარე ვლინდება კომპლექსურ გადაწყვეტილებებში შესაბამისი კრიტერიუმების გარეშე არარსებული ინდივიდუალური გადაწყვეტილებებისა, დეტალური რეგულაციების და სასამართლო კონტროლის არარსებობა.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ავტომატიზირებული ადმინისტრაციული აქტების ადმინისტრაციულ სამართალში ინტეგრაცია წარმოადგენს მნიშვნელოვან სარგებელს საჯარო მმართველობის განხორციელების პროცესში, თუმცა მას ახლავს გამონევე-

³⁶ შეად.: *Braun Binder N.*, Als Verfügungen gelten Anordnungen der Maschinen im Einzelfall ... – Dystopie oder künftiger Verwaltungsalltag?, ZSR/RDS Band 139, I Heft, 2020, 253.

³⁷ შეად.: *Herold V.*, Demokratische Legitimation automatisiert erlassener Verwaltungsakte, Ducker&Humboldt, Berlin, 2019, 32.

³⁸ იქვე.

ბიცი. შესაბამისად, პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია ავტომატიზირებული წარმოებების დეტალური საკანონმდებლო რეგულაციების არსებობა, სამართლებრივი ჩარჩოს არსებობა, უფლებამოსილების ფარგლების დასადგენად მისი განჭვრეტადობის და კანონიერი დათქმის პრინციპების დაცვის თვალსაზრისით.

ასევე მნიშვნელოვანია, რომ გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების პრინციპის უზრუნველყოფა. ვინაიდან, ადმინისტრაციული სამართალი, როგორც წესი, მოითხოვს, რომ გადაწყვეტილებები მიღებულ იქნეს გამჭვირვალედ და ადრესატებისათვის ნათელი უნდა იყოს ამ გადაწყვეტილებების საფუძველი. ასევე აუცილებელია, რომ რეგლამენტირებული იყოს შეცდომების ან დავის არსებობის შემთხვევაში უფლებამოსილების ფარგლები. რათა ასეთი ფორმით გამოცემულმა აქტებმა საფრთხე არ შეუქმნას ადრესატის კანონიერ ინტერესებს.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, 15/07/1999.
2. საქართველოს კანონი ელექტრონული დოკუმენტისა და ელექტრონული სანდო მომსახურების შესახებ, 10/05/2017.
3. *ცხადაძე ქ.*, კონსტიტუციურ-სამართლებრივი პრინციპების რელევანტურობა ადმინისტრაციული სამართლისათვის, *ჟურნალი ადმინისტრაციული სამართალი*, №2, 2016.
4. *ცხადაძე ქ.*, კარგი მმართველობა – ძირითადი უფლების კონსტიტუციური გარანტიები საქართველოში განხორციელებული კონსტიტუციური რეფორმის ფარგლებში, *ჟურნალი საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა*, 2017.
5. *Verwaltungsverfahrensgesetz*, 25/05/1976.
6. *Braun Binder N.*, Als Verfügungen gelten Anordnungen der Maschinen im Einzelfall – Dystopie oder künftiger Verwaltungsalltag?, *ZSR/RDS Band 139, I Heft*, 2020.
7. *Glaser A.*, Der elektronisch handelnde Staat, E-Legislation, E-Governance, E-Justice, *Zeitschrift für Schweizerisches Recht*, Band 134, II, 2015.
8. *Denk M.*, Aktuelles zur Digitalisierung im Verwaltungs(verfahrens)recht, Die vorliegende Schriftfassung entspricht grds. dem Vortrag vom 4.11.2021.
9. *Herold V.*, Demokratische Legitimation automatisiert erlassener Verwaltungsakte, *Ducker&Humboldt*, Berlin, 2019.
10. *Ludwigs M., Velling A.*, Vollautomatisierte Verwaltungsakte im deutschen Recht. In *Digitalization as a challenge for justice and administration= La digitalizacion como reto para la justicia y la administracion= Digitalisierung als Herausforderung für Justiz und Verwaltung*. Würzburg University Press, 2023.
11. *Maurer H., Waldhoff C.*, Allgemeines Verwaltungsrecht. München: CH Beck, 2006.
12. *Martini M., Nink D.*, Wenn Maschinen entscheiden...-vollautomatisierte Verwaltungsverfahren und der Persönlichkeitsschutz, *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht-extra*, 36(10), 10, 2017.
13. *Polomski R.M.*, Der automatisierte Verwaltungsakt, Die Verwaltung an der Schwelle von der Automation zur Informations-und Kommunikationstechnik, *Duncker&Humboldt*, Berlin, 1993.
14. *Rechsteiner D.*, Der Algorithmus verfügt. Verfassungs-und verwaltungsrechtliche Aspekte automatisierter Einzelentscheidungen, *Jusletter* vom 2019 16 Nov. (8).
15. *Siegel T.*, Elektronisches Verwaltungshandeln–Zu den Auswirkungen der Digitalisierung auf das Verwaltungsrecht. *JURA-Juristische Ausbildung*, 42(9), 2020.
16. *Tskhadadze K.*, E-Government Implementation on the Example of Georgia, *TalTech Journal of European Studies*, 14(1), 2024.